

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Még egy szó a lelkészválasztási szabályok módosításához.

A f. t. tiszántuli egyházkerület szőnyegre hozta a lelkész választási szabályok módosítása fontos kérdését, — melynek égető szüksége, nyilván és hallgatag, előismerve van, talán azok kivételével, kik azt mondják magokban: beati possidentes.

És mégis feltűnő, hogy noha ezen kérdés jól megoldása egyike a legnehezebbeknek; s az egyházak és egyházmegyék érdekei igen különbözők lévén, szükség volna arra, hogy a kinevezett küldöttség minden oldalról tájékozva legyen: közönségünkben, a fontos kérdésre nézve nem elég érdeklődés mutatkozik. — Az Evangy. Prot. Lapban, „Betegeink“ és „A lelkész választási kérdéshez“ című érdekes cikkek, előbbi en passant, utóbbi tüzetesen szellőztették a kérdést; de a végeredmény csak óhajok kifejezése, — semmi pozitív javaslat; pedig nekünk ilyenre volna szükségünk.

Igénytelenységem bátor volt e becses Lapban, véleményyt nyilvánítani. Azonban újabb tapasztalásaim oda kényszerítenek, hogy pár pontban megváltoztassam nézetemet; — s ezt annyira életbevágónak tartom, hogy ösztönözve érzem magamat, azt a közönség megfontolása alá bocsátani.

Az egész kérdésben tagadhatatlanul legfőbb és legnehezebben megoldható a népnek, már a gyakorlat által megízlelt és szentesített szabad választásának korlátozása, s az esperest, vagy egyházmegye nagyobb befolyása engedésének kérdése; — s épen nem lehetetlen, hogy a világi elem ellenzése miatt, az eddigi szabad választási gyakorlat fen fog tartatni, s e kérdés egészen el fog ejtetni. Noha mi nem vagyunk Schweizban, melynek egy részében a lelkész szabadon, s csak néhány évre választatik: ez még is intő példa, hogy nem hogy a szabad választás korlátozására irányulna az áramlat, hanem inkább minden korlát lerombolására.

De ha e kérdés elejtenék is, okvetlenül fentartandó-

nak vélem, a dunántuli egyházkerület által is elfogadott azon módosítást, hogy a működő segéd vagy időközi lelkész a választás kiírásától, a választásig, az egyházból elrendeltessék, — de kivétellel.

Ugyanis újabb tapasztalásom arról győzött meg, hogy e szabályt mereven felállítani — kivétel nélkül — igen bajos volna. Vannak ugyanis egyházmegyék, s ilyen a bihari is, melyekben néhány oly csekély jövedelmű lelkészi állomások vannak, melyekre nem hogy csődületre lehetne számítani; hanem keresni kell embert, ki elég hősiséggel, vagy önmegtadással bír, vagy a kit a kényszerű szükség utal arra, hogy magát Isten dicsőségéért feláldozza. — Ily helyekre, szerintem, időközi lelkészek volnának az esperest által nevezhetők, kik aztán, ha magok is elfogadnák, s az egyháznak is tetszenének, meg is választhatók lennének. Ezen kategóriába tartozóknak vélném azon egyházakat, melyekben a lelkészi fizetés 300 frtot meg nem halad; — a bihari egyházmegyében az V-dik s esetleg a IV-dik osztályu egyházakat. — Ezen nézetem ellen, melyet egy concret eset alkalmából nyilvánítottam, — újabb szabály lévén nálunk, hogy a lelkészi állomásnak a megüresüléstől két hónap alatt be kell tölteni — azon kifogás tétett némely lelkésztársam által, hogy a szabály mindenestre fentartandó; — az egyházak keressenek magoknak lelkészt, s járjanak magok utána, hogy ki fogadja el őket. — Én e felfogást nem oszthatom. Mert azon egyházak nem tudhatják, hogy kik választhatók; nem, hogy az ország melyik szegletében tartózkodik az, ki magát nekik felajánlani, hajlandó volna. Megtörténhetnék tehát, hogy a választott, talán kettő, három is egymás után, nem fogadná el a választást; s nemcsak a szegény egyház, de a küldöttség is terheltetnék az eredménytelen választások által.

Van még egy pont, melyre nézve módosítani látom jónak e Lapok 26-ik számában kifejezett véleményemet, s ez a választók névjegyzékét illeti. Szabályaink a választói képességet attól tették függővé, hogy az illető, minden egyházi tartozásait teljesítette legyen. — Immár a közlebbi tapasztalások azt javasolják, hogy e feltétel eltöröltessék. Ugyanis a legközelebbi peres ügyek az érmelléki

és bihari egyházmegyékben, épen ama szabály folytán keletkeztek; — s meg vagyok győződve, hogy ha ama szabály fentartatik, abból mindig ürügy formáltathatik az elégedetlen fél által, a választás megtámadására; ha t. i. véletlenül kimaradt egy, ki be nem igtattatván a névjegyzékbe, megfosztatott választási jogától, vagy becsúszott másik, kiről kimutatható, hogy egy vagy más nemét az egyházi tartozásoknak nem fizette meg. — De meg ismét a tapasztalás győzött meg arról, hogy népünk épen nem töri magát a választói jog gyakorlásáért; sem azért, hogy e jog gyakorolhatásaért sietne tartozásait megfizetni. — Egy közelebbi választás előtt egyházmegyénkben, miként értesültem, a felhívásra, kijelentette több hátralékos, hogy csak a választás után fogják tartozásaikat befizetni; mert ők nem akarnak választani, azért, hogy őket senki, a rossz választás esetén, ne okolhassa. Nevetséges indok; de megtörtént tény. — Más egyházban oly közönyösek voltak a hívek a választás iránt, hogy 60 szavazóképes egyháztag közül, csak 11 élt választói jogával.

Tehát szerény véleményem az volna, hogy ám kíváncsossá tegyem a névjegyzék, de azon feltétel, hogy egyházi tartozásait teljesítette legyen, hagyassék ki; hanem abban foglaljanak helyet minden egyházi adó alá vetett férfi — e szó kimaradt az eddigi szabályból — tagjai az egyháznak. — Ama feltétel úgy sem fogja eszközölni, hogy az egyházi hátralékok befizetessenek; ellenben be lesz vágva az útja a perlekedési viszketegnek; — valamint hogy az előtt, ily indokból nem voltak pereink. Tudnék idézni példát egyházmegyénkben, hogy az 1871-ki szabály előtt, egy lelkészünk majdnem egészen illetéktelen, és kevés számú szavazók által lett megválasztva, s még sem következett belőle semmi vizsgálódás.

P a p p K á r o l y.

Légy hü mind halálig!

Gömöri rokonszenves levele fájó hurokat rezdit meg az olvasó lelkében. Elborong sötét, aggodalmas napjainkon s nem talál vigasztalást sehol.

A multban láthatók a haladásnak nyomai. A jelenben bizonyos beteges lazultság uralkodik. Nem csuda. Beteg minden, az állam, a társadalom s az egyház. Lázás elégtelenség korunk fővonása. A legtöbb alig lát más expedienst, mint a multtal, a történelmiséggel szakítva, előre rohanni.

A jövőhöz kétségtelenül jogunk van, de az soha sem lehet Deus ex machina. Az mindég a multban és jelenben gyökerezik. Ki nem bujhatunk a történelmi folytonosság járma alól.

Most is az a legfőbb baj, hogy a mai korszellem egész erejével a történelmi positivitások ellen fordul az államban

ugy, mint az egyházban. A mai korszellemet pedig az anyagelvűség vezérli, és nem az eszmeelvűség többé. Ettől nem félünk; mert hiszen nem ellenségünk az, ki a tényeket az eszmével melyekben ez életét nyilvánítja, igazolja. Ez az államban oda állítja a rendőri állam helyébe a jogállamot.

De hát mit várhatunk az anyagelvűségtől? Vogt ezen alapon megírta egyenlőség levelünket a majmokkal . . . . Mások ezen iránynyal az istenészet terére átlépvén, siettek kétségesíteni azon drága okmányokat, melyekkel magasabb származásunkat, istenképességünket igazolhatnók, s ennek alapján mint joglányok léphetnénk Isten által szentesített szabadság-levelünkkel, eltörülhetlen alanyiségünk és személyiségünkkel a teremtmények élére, mint a világban az egyedüli öntudatos teremtettség, és látható szellemi világ.

Ennek megszilárdítására állt elő, mint világ-reorganizáló kegyelem a keresztyénség. Most mit akarnak nekünk helyette adni a mi moderneink? Észvallást legfőlebb.

Az ész képes ugyan vezetni az életet . . . de a lélek legégetőbb kérdéseire sohasem adhat feleletet. Mit állithat nekünk Isten felől? Az ész hőse Kant azt mondá: az transcendentalis valami, a hit körébe tartozik. Az ész a transcendentalékról nem beszélhet.

Tehát az ész nem beszélhet a legmagasztosabbról, az Istenről, annál kevesbé arról, mint Atyánkról. Atya nélkül hagy a pusztá világon a tünemények kinos zajlásában. Az ész beszél a kötelességről s így eléje nyomul a lelkiismeret is . . . De hát képes-e azt megnyugtani.

Mit mondhat egyebet, mint hogy: „javulj meg.“ — De hát ez által el van törölve a hibás mult feletti felelősség? Ki állithatja ezt? S fenmaradván a felelősség, ki és mi nyugtathatja meg a megzavart lelkiismeretet? Egy volna, de hát az észvallás előtt nem nyom semmit: a Jézus Krisztus, mint az emberiség egyetemes fejének helyettes és kielégítő elégtétele, miben a benne volt hit által részesülhetni.

A lelkiismeretet az észvallás a javulás által elaltathatja, de meg nem nyugtathatja.

Végre ott áll a dolgok végén a halál. Mi történik a lélekkel a halálban és halál után? az nem az ész kérdése. Itt hallgat, mint a halál maga.

A bölcsészetnek az volt elejétől fogva feladata, míg az bölcseségnek neveztetett, hogy megtanítaná az embereket nemesen élni és méltósággal meghalni. A tanok, mint mindenütt, e fontos tárgynál is, maradnak subjectiv, s így esotericus jelleműek. A keresztyénség oda állítja a subjectiv jellemű tanok mellé az egyetemes jellemű ténnyt, a concret tant, a Krisztus feltámadásában és megdicsőülésében. De hát ezt a modernek nem tartják korunkban való dolognak, bár az Irásban meg van írva . . . De hát az ne-

kik nem authenticus, s végre is csak emberi mű. A nazarethi bölcsét elfogadják, de az Istennek ama fiát nem.

Az ész vallás nem nyugtathatja meg a lelkiismeretet, mint szigoruan ilyent, s nem taníthat meg senkit nyugodtan meghalni.

Ime minő sokat veszünk a positivumok elvetésével!

Vajjon nem az emberiség érdekében fáradunk-e, midőn vallási positivumainkat az újabb idők megtámadása ellen védjük? . . . s midőn ezt teszszük állhat-e az reánk nézve, hogy mi vagyunk okai a meghasonlásnak, és nem azok, kik minket a „régí gyepük“ őrzésében megtámadtak? Szabad-e nekünk mást tenni, ha a világ felfordulna is. Nekünk e gyepünkél kell meghalnunk szent könyveinkkel kezeinkben. S látom lélekben, hogy Gőmőri is e pillanatban esküre emeli kezeit, s mondja lelkesülten: „Igen, ott fogunk meghalni.“ – Evangyéliomi egyházi létünket fel nem adjuk soha, sem azokért, kik reánk többet akarnak rakni, mint mennyi az örök Irásban van, sem azokért, kik mindent kiüresíteni akarnak. Védeni fogjuk az emberiség érdekében az Ur Jézus Krisztusban sanctionált positivumainkat, mint örök időkre szóló örökséget.

Igy állván a dolog, fájdalmasan hat reám e felszólítás: „Uraim, modernek és orthodoxok! így nem megyünk semmire.“ Hát úgy megyünk, ha magunknak is igazat adunk, ellenfeleinknek is? Ha sem hidegek sem melegék nem leszünk, hanem ama víz, melyet kivet az Ur az ő szájából. A meggyőződés közönyös nem lehet. A helv. hitv. egyház, ez az elődök drága vérével két századon át behintett egyház a mi szemünk láttára fosztassék-e meg confessionalis evangyéliomi jellemétől? és Irás-elvűségétől? Mit érdemlünk mi, ha ezt tenni megengedjük, s nem lesz egy szavunk se annak védelmére?

Ki rosálhatja azt jogosan, ha mi helv. hitv. evangyéliomi egyház akarunk továbbra is maradni, s minden idegenszerű agitációt visszautasítunk? Ki rosálhatja azt, ha mi azt kívánjuk, hogy azok, kik a helv. hitv. ev. egyház jótéteményeit tényleg élvezik, ne hirdessenek uton utfélen ugyanazon egyház tanaival ellenkezőt, melynek kenyerét eszik . . . hiszen ezt az annyira sürgetett lelkiismeret is követelné tőlök, a mellett a nyilvános becsület.

Nincs helye a vallási vagy lelkiismeretben járó dolgoknál azon szerencsétlen hallucinációnak, mely látván a küzdelem veszélyeit, az által vél jó szolgálatot tenni az ügynek, hogy a helyett hogy az egyik félnek határozottan oda mondaná: „Nincs igazotok, hagyjátok abba a támadást“ mind a két félt csitítja.

Hangsúlyozom ismét: minden bajunk a positivumok tisztetének felmondásán alapszik általában. Minden más, már csak árnyalat.

Messziről jött közénk e baj. A hol született, ott pusztított legelőször Heidelbergben. A Protestanten-Verein divása alatt pusztul a híres heidelbergi theol. fakultás. Ma már ott annyi hallgató is alig van, mint a mennyi tanár. E gyermek megölte anyját . . . és nálunk mégis felkarolják! Schweitzban, Franciaországban a végletekig hajtá a zavart. Vándor utain romok fekszenek . . . s mi kössünk vele mégis „rothadt békét!“

Teljes szívünköl óhajtjuk a békét . . . de a békességért evangyéliomi igazainkat fel nem adhatjuk. Tudjuk azt, hogy a ker. elvek nagy ellenhatással találkoznak még a jövőben is . . . Hihető saját vérében kell megifjulnia . . . de meg fog ifjulni.

Isten meg fogja segíteni hiveit . . . ad erőt küzdelemhez, kitartást a győzelemhez . . . s koronát a győzelmesnek. Isten a mi bizodalunk, s nem min-erőnk!

Dr. Heiszler József,
ref. lelki pásztor.

Tervezet a dunántúli h. h. egyházkerület által föllálandó tanítóképezde ügyében.

(Vége.) A képezdéhez első szükséglet egy 20—50 holdnyi tagosított birtok, — ezen a képezdének háló- tan- és ebédülő termeket, cselédség, éléstár és egy bennlakó családos tanár tisztességes szálásául kellő helyiségeket magába foglaló épületeket kellene emelni. A kis gazdaság számára gazdasági épületek, méhes, selymészeti bódé, tágas konyhakert, gyümölcs- és faiskola is berendezendők lennének. A birtok többi része mint rét, és mező használtatnék. Szóval a képezde úgy nézne ki, mint egy czélszerű és csinosan berendezett kis minta-gazdaság.

A képezdébe az elemi iskola hat osztályának tantárgyaiból j e l e s e n kiállott vizsga után fölvett növendékek életrendje, az ünnepnapok és szünidők kivételével, az egész képezdei tanfolyam alatt napról napra ez lenne:

Minden 24 órából 7 alvásra, — 4 nappali nyugalomra, öltözködésre és étkezésre, — 1 a lefekvés előtt az eltelt nap nevezetesebb észleleteit magába foglaló napló szerkesztésére, — 4 óra a tantárgyak előadására, — 3 kézi munkára, — 3 a tantárgyakbani vagy földadott dolgokbani elkészülésre, — 1 óra zenére s egyéb művészetekre, — fél óra testgyakorlatra, — fél óra isteni tiszteletre fordítassék.

Midőn az évszakok a kézi munka óráit a szabadban fölhasználni nem engednék, azok nádveszszó és szalmamunkákra, s egyébre fölhasználhatók.

A hatéves tanfolyam alatt elvégzendő tantárgyak:

I. V a l l á s t a n: Bibliaismeret, népszerű zsidó régiségtannal, s palaestina földrajzával.

Symbolikus könyvek magyarázattal s katekhetikával.

Bibliamagyarázat az anyanyelven, tekintettel a bibliai történetekre.

Egyháztörténelem, rövid egyházjoggal.

II. M a g y a r n y e l v: Szónoklat és költészetten megfelelő fogalmazási gyakorlatokkal, és egy kis irodalomtörténet

III. T ö r t é n e t é s f ö l d r a j z: math. phys. és polg. földrajz. Általános és nemzeti történet hazai jogismerettel.

IV. P a e d a g o g i k u m o k: anthropologia, lélektan, nevelés és tanítástan.

V. T e r m é s z e t i t u d o m á n y o k: természettanból, természetrajzból, vegytanból és geológiából a főbbek.

VI. Szám és mértan. VII. Rajz és szépírás. VIII. Ének és zene, egy zeneszert tudjon kezelni.

IX. T e s t g y a k o r l a t: alapos begyakorlása a katonai gyakorlatoknak.

Az isteni tiszteletet tanári fölügyelet alatt magok végeztén, kielégítő gyakorlatot szereznének. A minta elemi iskolát az utolsó tanévesek látogatnák, s ott segédkeznének is. A gazdasatból elméleti tanóra nem kell, a gyakorlat közben hallott vagy észlelt dolgokat állandósítsák naplóikban.

A hat éves tanfolyam alatt teljesítendő munkák:

*

A kertet, gyümölcsöst és faiskolát gondozná az 1. 2. osztály;
Az udvart, istállót, baromfiakat és méhest gondozná a 3. osztály;

A rétet, és mezőt, a kellő gyalog és igásnapok segélyével, gondozná a 4. 5. osztály;

A 6. osztály növendékei pedig a különböző munkáknál a fölügyelő tanár mellé segédkező, és együtt munkás alfölügyelőkül osztatnának be.

Ezen munkáltatásnak mind anyagi, mind erkölcsi előnyei kiszámíthatlanok, és ez körülményeink közt elengedhetlen feltétele a jó képezdének. Megszokná, és tisztelni tanulná a növendék a földművesi foglalkozást, és mint egy kis ügyes mintagazda, tanító korában mind saját földjeit értékesebben s jövedelmezőbben tudná kezelni, mind környezetének gyakorlott példad- és tanácsadója lehetne. Az egyszerűség, s erény munkásság, és a földműves környezet közti elégedettség lennének következményei a munkáltatásnak, és e mellett a növendékek saját élelmezésük szükségleteit nagy részben magok termelvén, föntartásuk költségeit tetemesen leszállítanák.

A képezde évi szükséglete ezek után a következőkben átlapítható meg:

1. Tanári fizetés egy állandó igazgatónak, két rendes; egy zenetanárnak- és a legkitünőbb végzett növendékekből egy-egy évre benmarasztott két segédkezőnek 4500 frt.

2. A növendékek tartása; tanítóink számához mértenként 12 végre levén szükség, ez hat éves tanfolyamnál 72-nek felel meg, kiknek tartása a jól vezetett munkásság mellett 25 frtnál nem lenne többre tehető, ez 1800 frt.

Az évi költség e szerint, az aprólékos kiadások beszámításával, s a reparációknál a növendékek lehető fölhasználása mellett, hétezer forintra tehető. Az első beruházások költségét a képezde helye határozná meg, mert valószínűleg találhatunk olyan helyet is, hol földeket és építési anyagokat ingyen kapunk.

Tetemes az áldozat, melyet egy, ekként szervezendő képezdére hoznunk kellene, — de ha megvagyunk győződve arról, hogy annak fölállítása életszükség, — s itt körvanalozott szervezete a czélnak megfelelő: fog találni a kereső buzgóság oly forrásokat, melyekből a szükséglet fedezhető leend. Előtte fontosabb a képezde, mint a jogakadémia, mert azokat, a kik valamely valóban evangyéliomi szellemű középtanodában végeznek, többé már a felsőbb szakpályákon sem félttem a különböző tudományok szeleitől, — de ha feleketünk anyagi fundamentát, a népet, a hatást oly könnyen befogadó és megörző gyermeki korban, az elemi képzésnél nem a föntjelzett szellemben képzett tanítókra bizzuk: az alapot ássuk alá.

En ezen tervvel nem győzni, hanem helyes meggyőződést óhajtok szerezni. Ha valaki győző érvekkel mutatja ki, hogy a jelzett szervezetnél olcsóbban és egyszerűbben is lehet a czélnak teljesen megfelelő képezdét állítani, én örülök legjobban. Mig azonban ez nem történik, föntartom azon meggyőződésemet, hogy bármely más alapon és elveken szervezett képezde csak cifra külsőség, mely a képezdek életrevalósága iránti hitet semmisíti meg. Sokan aggályosnak tartják a megszokott nyomásból kikökenve új intézményt hozni létre, — de ha meggondoljuk, hogy a képezdének a gymnásiumból ujonczozása nagy részben a söpredéket hajtja oda; — ha meggondoljuk, hogy a fizetések általában oly magasra emelni soha képesek nem leszünk, hogy a tanítói pályára a tehetségeket edesgessük; —

ha meggondoljuk, hogy, teljes elismerés a jóknak, tanítóink közt folyvást növekszik az egyháziatlanok, elérhetlen vágyakkal saturált elégedetlenek, independensek és hivatásukat csak látszattól betöltők száma . . . bizony igen is itt már az ideje, hogy a tetemes áldozatot követelő gyökeres reformtól se rettenjünk vissza, mert hisz az itt ajánlott szervezet nem niu experimentizálás, hanem feleketünk bölcsőjének áldásos eljárásából vett szabad másolat.

Van azonban egy, bár alig indokolható, de leküzdhetlenül megkövesült többségi vélemény, mely a képezde helyiségéül minden áron Pápát akarja csak azért is, mert itt a már meglevő tanerők és épületek, a fölállítás költségeit nagyban leszállítanák. En ezen körülményeket nem tartom ugyan döntőn nyomtérkosoknak, — de mivel más oldalról azt hiszem, hogy mai anyagi és szellemi viszonyaink közt az ajánlott szervezet csak egy oly minta, a mely felé igyekezni igen, de a melyet egyszerre életre hozni készek nem vagyunk: elmondom, hogy a körvanalozott rendszer bizonyos, de nem elvi engedményeivel, miként lehetne Pápán oly képezdét állítani, a melyből lassan-lassan egy, a czélnak valóban megfelelő intézet nőne ki.

A képezde a Pápán levő többi tanintézetektől teljesen függetlenül s önállóan szerveztessék, és számára gazdasági terület az iskola földeiből 10—12 hold jelöltessék ki.

A képezde vallásánára c s a l á d j á v a l együtt, és egy segédkező, a képezdei növendékek közt lakjanak, hogy az együtt és bennlakás ne kolostori, hanem teljesen családias színezetű legyen.

Minden tantárgy, melyet a gymnásiumi tanárok adnának is elő, a képezdeszek hivatásához mértén, kizárólag nekik, és saját termeikben taníttatnék, kivételt csak azon tantárgyak képezdén, a melyeknek muzeumi, vagy laboratoriumai a főiskola épületében vannak, de ezen tantárgyakat is a gymn. osztályoktól külön, és saját igényeiknek megfelelő alakban hallgatván a képezdeszek.

A képezde növendékei együttes szállással és élelmezéssel ingyen láttassanak el, — és napi foglalkozásaiknál a fönt kitett életrend legyen irányadó.

A képezdei tanfolyam 3 évre leszállítható, de csak úgy, ha azért a növendékek közvetlen a falusi iskolából jönnének ily formán: A leendő növendékek az elemi iskola teljes bevégezésén túl még 3 évig az iskolába járnának, és ott, mint ugynevezett monitorok, a tanító mellett, s annak szigorú felügyelete mellett segédkeznének, — a képezde számára kiirt tantárgyakat olvasgatnák, és különösen a földrajzot, történelmet és természetrajzot lehetőleg elvégeznék a lelkész és tanító vezetése alatt, a képezde igazgatója által ajánlott könyvekből. A tanítók e tekintetbeni buzgóságát és készségét emelendő, az általok beküldött, s a fölvételi vizsgát jelesen kiállt minden egy növendék után bizonyos tiszteletdíjat kellene adni.

Akármi ként szervezzük a képezdét, az a kitűzött czélnak megfelelő csak úgy leend, ha tanárai ezen czélt teljesen átértők és átérzők lesznek. Azért a képezde tanárait nem lenne tanácsos a csőd szokásos útján választani, hanem keressük ki részrehajlatlanul a főiskola tehetséges és erre alkalmas növendékeit, és küldjük azokat legalább egy évre Schweitzba, Hollandiába és Skótzsiába.

Ha képezdét állítunk, állítsunk a czélnak megfelelőt, és ne legyen az az állami sok tekintetben hiányosnak bizonyult, s mégis rendkívül drága képezdek szegényes másolgatása. Ha

költünk, az időt, az erőt és a pénzt ne vesztegessük el könnyelműen a formáért, — hanem komoly gondal tegyük azt gyümölcsözővé az egyház és haza közműveltségének és közjélétének előmozdítására.

A kizárólag csak a dunánt. kerületet illető részletek kihagyásával közli:

E ü d o k i a.

B E L F Ö L D.

Elmélkedések egy példátlan papválasztás felett.

Több éve már, hogy a dunamelléki főtiszt. egyházkerület a korlátlan szabad lelkész lelkész-választás időelöttiségét belátván: kimondá a lelkész választási szabályok revisiójának szükségét, illetőleg a szabályok módosítását. — De ez mindaddig elmaradt. — Oka ennek részint a sürgős intézkedést váró teendők halmaza, részint pedig azon körülmény, hogy egyházkerületünk időt akart engedni a módosítás miként eszközzésének megfontolására, nehogy az elhamarkodás által a jogcsontítás hibájába essék. — Az egyes egyházmegyék beadták a módosításra vonatkozó véleményeiket, az egyházi lapok hasábjain szakavatott tollak cserélték ki e tárgyban nézeteiket, de mind ez csak pium desiderium maradt — a papiron.

E közben az itt-ott megejtett lelkészválasztásoknál előforduló visszaélések mind jobban szaporodtak, a korteskedések rendszeressé, a conventió-csorbitási kísérletek általánossá lettek s több helyen egyházmegyei bizottságok kiküldését tették szükségessé, melyek vagy elintézték, vagy elhallgattatták az ügyet; sőt ez évben a főtiszt. egyházkerület törvényszéki asztalán is volt egy korteskedési vád. — Mind ezek égetően sürgették a baj gyökeres orvoslását, a szabályok módosítását.

S hogy a keserű pohár csordultig legyen, legközelebb ejtetett (voina) meg egy papválasztás, melyhez hasonló a szabad választás behozatala óta tudtommal nem történt s mely egyházi közizgazgatásunkra igen sötét árnyat vet.

A lelkész választási szabályok értelmében — ugyanis — H. Szöllösön (Baranyam.) a választás szept. 10-kére kitűzetett, a kiküldött bizottság meg is jelent, s miután a szokásos isteni tisztelet végeztével küldetése célját a kevesebb mint feles számban megjelent választó közönség előtt elmondta, felhívá azt a szavazásra. — „A pap meghalt, vele együtt meghalt a conventió is“ — volt a választók felelete — „addig tudni sem akarunk a választásról, míg a conventiót le nem szállítják!“ ezzel a nagytiszt. küldöttséget ott hagyta a faképnél.

Uraim! ez nem vicz, ez szomorú tény.

Igaz, hogy ilyen eset csak a b . . . i egyházmegyében történhetett meg, mely a felfordult egyházmegyék mintaképe; igaz, hogy a fentebbi eset oka nem annyira a törvények hiányában, mint inkább a kormányzathozói tehetetlenségben rejlik, de ez épen nem szolgálhat vigasztalásul, s épen nem nyújt biztosítékot arról, hogy a rossz példa nem talál-e követésre; sőt én az ellenkezőt hiszem.

A dunamelléki egyházkerület igen tiszteletre méltó főpásztora 1875-diki jelentésében atyailag figyelmeztette a gyűlést e bekövetkezendő veszélyre midőn így szólt: „Figyelmeztetnem kell még az e. k. gyűlést azon fenyegető veszélyre is, miszerint létalapunk, képvisleti s presbyteriális rendszerünk meg van

ingatva. — Az egyes egyházak presbyteriumai vagy nem értik hivatásukat s rendeltetésüket, vagy nem merik érvényesíteni hatóságukat, s minduntalan a népre hivatkoznak. — Ily módon, . . . a kormányzat mindinkább a demagogia hatalmába kerül. — Ha e tekintetben a gonosznak útját nem álljuk; maholnap felfordul egyházi életünk rendje s kormányzati rendszerünk fenekestől.“ — (Lásd a d. m. egyh. k. j. k. 1875-ik év 9-ik sz.) — Szavai elhangzottak a pusztában, pedig ime, mily hamar teljesedésbe ment a jóslat. — De hogyan is kívánhatnók, hogy „az egyházak presbyteriumai hatalmukat érvényesíteni merjék,“ mikor még az a b—i nt. esperes ur is — propter bonam pacis (?) — a legnagyobb rendtelenségeket eltűri s ez által maga adja a demagogia kezébe a fegyvert, a mely azt legelőször is ő ellene fordítja; a mint a következés megmutatta.

Nem rágalmat, tényt irok s ezt példával igazolom. — A k—i egyház tiszteletben megőszült lelkésze folyamodott az a. b—i n. t. esperes ur- s általa az egyh. m. gyűlés elé, hogy a díjlevelében kitett pontoknak néhány rendetlenkedő előjáró által czéltott megcsonkítását akadályozza meg, és a nt. e. m. a díjlevelnek világosan szóló pontjai s azok 35 éves gyakorlata ellenére törvényesíti a csonkítást csak hogy valamiképp meg ne találja sérteni (?) a népet. (lásd az a. bar. bács. ref. e. m. 1875. törv. sz. j. k. 4. és az 1876-ki törv. sz. j. k. 4-ik pontjára tett határozat „2-szor“ kikezdését.)

Bizony azon sem csudálkozom legkevésbé sem, hogy több felől emelkedtek hangok a can. vis. eltörlése mellett, mikor azt némely helyen csak „titulus bibendi“-nek tartják s arra használják fel, hogy néhány oktalán vádra a lelkészt compromittálják presbyteriuma előtt, mint ez a b—ban történt.

Bocsásson meg nagytiszt. szerkesztő ur, hogy ily messze mentem s ily keserű kifakadásokkal foglalom becses lapjában a helyet, de szükségesnek látom az ilyen dolgokat is szellőztetni, nem azért, hogy valakit csak gondolatban is sérteni akarnék, csupán a festett koporsónak (szabad egyh. igazgatásunk) a belsejére akarom figyelmeztetni az érdekletteket; mert fája a jövődöre gondolnom, ha nekünk, ifjabb lelkészeknek, ily roncolt állapotban kell átvennünk egyházunk hajóját, — ha ugyan rövid időn el nem sülyed (!?)

Talán lesznek, kiknek e sorok némi fájdalmat fognak okozni, sőt nem lehetetlen, hogy megtámadásnak leszek értők kitéve, . . . de részesüljenek e sorok bármily kedvezőtlen fogadtatásban, megvárjuk az illető e. m. hatóságtól egyházunk és a lelkészi tekintély érdekében, hogy a fentebb említett elég szomorú választási esetenél férfias szigorral fognak eljárni, s hogy máskor ily szégyenletes esetek elő ne fordulhassanak, a törvényt lábbal tipró egyháznak a szabadválasztás jogátóli megfosztása által fogják a törvényen ejtett csorbát kiköszörülni.

K l e t u s.

Templomszentelés Kunágótán.

Köztudomás szerint Kunágótán, Csanádmegye egy kincstári községében, ezelőtt mintegy öt évvel, tömeges áttérés folytán, ref. gyülekezet alakult. Egyházközségi szervezkedése kevés idő alatt megtörtént. Az új egyház önkényes adakozásokból épült, most már egészen kész s a legszükségesebb kellékekkel ellátott egyszerű bár, de igen csinos templomának felszentelése

f. évi szept. hó 10-ik napján ment véghez egész ünnepélyességgel. Esperesileg már előre figyelmeztetve sőt meghíva voltak a kebelbeni egyházak lelkipásztorai és presbyteriumai. Meg is jelentek amazok közül személyesen, ezek közül küldöttségileg számosan.

Az isteni tisztelet 9 óra tájon vette kezdetét a zsufolásig megtelt templomban. Fennállóra a 37-ik dicséret első, utána a 233-ik dicséret 1. 3. 8. versei énekeltek. Aztán szószékre lépett a békésbányai egyházmegye nyugalmazott esperese nt. Hajnal Ábel ur. Szívet és lelket Istenhez emelő könyörgésében — alázatos elismerésével annak, hogy az ember sokkal gyarlóbb, semhogy bármiféle külcselemény által valamit szentté tehetne — kérte a menny s föld urát, hogy ő maga bocássá lelkének megszentelő erejét s tegye általa a sárból emelt hajlékot az ő lélekben és igazságban álló tiszteletének házává s a mennyország kapujává. — Ennek végeztével, egy zsoltárvers eléneklése után, t. Csécsi Miklós makói lelkp. ur tartott szép és hatásos alkalmi beszédet Luk. 19. 46. eme szavai alapján: „Az én házam imádságnak háza.“ — Majd ismét egy énekvers után, következtek a sákramentumok: a szent vacsora kiszolgáltatása és két kisdéd, egy fi- és egy nőgyermek megkeresztelése; — amott nt. Tatár János szeghalmi, — itt t. Szabó János k.-tarcsai lelkp. ur mondott alkalmoszerű szertartási beszédet. — Végül t. Bodnár Endre helybeli lp. ur egy házasságú párt esketett. — Ezzel az ünnepélyes cselekmény véget ért s a gyülekezet a 76 ik dicséret éneklése közben vallásos buzgóságtól áthatott kebellet szétoszlott.

Szinte csudával határo, hogy a legkedvezőtlenebb helyi körülmények, legmostohább idő és pénzviszonyok között lejárt öt rövid év multán egy egészen újból alakult egyház ma már díszes templom, alkalmas lelkészi, külön tanítói lak s iskola birtokában van. Egy szép példája ez annak: mire képes prot. hitfelekezetünk áldozatkészsége, az önfentartás és gyarapodás e biztos hatáson tényezője, ott, hol arra komoly szükség van. Tudva van ugyanis, hogy mindaz, mit a nevezett egyház ma már felmutathat, legnagyobb részben a magyarországi összes prot. — különöbben pedig a békésbányai egyházmegyében eső ref. egyházak kegyes adakozásának köszöni létrejöttét. — Nem hagyhatók azonban említés nélkül az egyes jótétevek sem. A felekezeti szükkebléségen felül emelkedett nemes érzületről tanuskodik azon 200 frtnyi kegyes adomány, melyet Ő apostoli királyi Felsége a kunágotai ref. egyháznak templom-építésre engedélyezni méltóztatott. Egy hervadhatlan virággal díszesebbé tette érdemkoszoruját Gróf Lónyay Menyhért Ő nagyméltósága, midőn a kunágotai ref. egyháznak saját költségén két új harangot készíttetett. Őszinte elismerésre méltó a gyulai ref. egyház azon tette, hogy használaton kívül helyezett orgonáját a kunágotai ref. egyháznak ajándékozta. stb.

Szabad legyen egyébiránt azon meggyőződésnek adni kifejezést, hogy mindez másként lett volna és a kunágotai egész ügy vagy soha, vagy talán csak jóval későbbi időben nyer a mostanihoz hasonló megvalósulást, ha annak élén egy apostoli buzgalmu férfiú nincs nt. Hajnal Ábel esperes ur személyében, ki az anyagi segély és gyámolítás áldásos forrásait fent és alant oly mesterileg feltudta keresni s azonnal a kitzűött célra fordítani. A nemes tettekből származó tiszta öntudat s minden elfogulatlan szív őszinte hálás elismerése legyen legszebb jutalma a nyugalomba lépett agg pásztornak, ki esperesi hivatalát szében aligha végezheté vala, mint egy, az ő gondozása alatt életre

kelt egyház új templomának felszentelése által. — (E közlemény kivonatos átvételére a társalap nt. szerkesztőségét is tisztelettel felkérem.)

S z e g e d i K á r o l y.

A „Religió“ „illustrációja“-ra.

Főtisztelendő báró Hornig ur lapja a Religió*) is tudomásul vette a Prot. egyh. és isk. Lapban megjelent ismeretes mendemondákat a helybeli jog- és államtudományi karnál fennálló tan- és vizsgálati rendszer fölött, s nehogy „canis mutus“-nak tekintessék (saját szavai!) hát — nem tagadja meg természetét. „Les extrémés se touchent“ — gondolám magamban, a mint kezembe vettem az érdekes lapot, melynek ugy e haza békés polgárai közti testvéri szeretet ébresztésében, mint az emberiséget előbbre vivő eszmék terjesztésében — köztudomás szerint — oly halhatatlan s talán még „felesleges“ érdemei is vannak. Csakhogy főtiszt. báró Hornig ur lapja ez egyszer úgy járt, mint az a világtalan, kit a vak vezetett, mert vakon indulván egy álmos vagy roszakaratu koldus-vezető után — vezetőjével együtt gödörbe esett.

A comicum netovábbja az a könyhullatás, melyet a főtisztelendő báró urból az a feletti keserűség kisajtol, hogy a miniszter „mint hull porba a debreczeni hatalom előtt.“ Siránkozik a miatt is, „hogy a protestáns ifjak, kevesebb fáradsággal és az állam céljainak legkevésbé megfelelő tudományos készültséggel kerülnek ki Debreczenből, míg a kath. ifjak, vagy oly protestánsok kik kath. jogakadémián (Egerben, Nagyváradon vagy — Pozsonyban?) végzik tanulmányaikat, csak nagy erőfeszítés mellett felelhetnek meg az állami törvényeknek (!)

E Lapok olvasói előtt már sokkal ismeretesebb e kérdés, hogy sem ez iránt egy árva szót is kellene tovább vesztegetnünk, s úgy hiszem, hogy sokkal jobban ismerik a czella-lakók belsejét is, hogy sem azt hinnék, hogy őket állításaik tévességéről meggyőzni, s őket a jobb utra téríteni lehetne. Mi tehát nem is sokat törődünk a főtisztelendő báró Hornig ur lapjának idétlen kifakadásával, nem is vesszük a minisztert pártfogásunk alá az ujabbi alaptalan megtámadásokkal szemben, melyek a felekezeti jog és államtudományi kar tanára által világba dobottakhoz oly méltón sorakoznak, hanem egyszerűen arra kérjük ezen alkalomból kifolyólag a Prot. egyh. és isk. Lap vezetőit, vegyék tudomásul a Religió kifakadásait, melyekkel — szavai szerint — „a magyar állam és prot. egyház közti viszonyt illusztrálja,“ s ne öntsenek többé olajat azok tüzére, kiknek csontjaikat már csak a támasztott visszavonás érzete képes megmegalapítani; vegyék tudomásul azon „éljeneket,“ melyeket feléjük azok kiabálnak, kik ugyanazon lapban pár sorral lentebb (a 175 lap első hasábján) e szókra fakadnak: „a protestantizált világ épen annyit érne, mint a vallástalanná tett világ!“ Butaság ez uraim! melyben még — „rendszer sincs, mert akkor talán nem hiába küzdenének ellene az istenek.“ Őrizkedjenek tehát az ilyenek tetszését megnyerni, mert akkor a mindnyájunknak árnyékot adó fába vágják Önök fejszéjüket.

K. —

*) A „Religió“ a protestantizmus ellen méltatlan hangon kezd mostanában szólni — azt híven, hogy minden protestáns ipso facto hitetlen, az élesebb hang is indokoltan látszik tehát a Religió ellen. A catholicismust, t. i. a mi bibliai s isteni benne, Lapunk bántani nem szándékozik, mert akkor magunkat is bántanók. Szerk.

K Ü L F Ö L D.

A heidelbergi kápolna-építés.*)

Heidelbergben az ide való egyetem évek óta a vallásos „liberalismus“ kizárólagos uralma alatt áll, minden tanár és lelkész prot. egyleti tag, — a hívő egyháztagnak ennél fogva módjokban állt tapasztalatból ismételve tanulniok, hogy az egyházi „liberalismus“ maga részére követeli a türelmet, de soha sem adja meg azt az orthodoxiának. Hiába volt minden törekvés legalább csak egy orthodox tanárt és lelkészt nyerhetni engedményben. — A heidelbergi keresztyének tehát kényszerítette lettek szobát bérelni saját istentiszteletök tartására. Még csak a templom használatát sem engedélyezték nekik a modern testvérek. Az elnyomott orthodoxok új templomépítéshez kezdettek, segítséget nyertek arra Németország minden részéből.

A templom vagy kápolna felavatását következőleg írja le a „Neue Ev. Kirchenzeitung.“

Folyó év július 2-kán szenteltetett fel Heidelbergben a biblia hű keresztyén község egyszerű de szép s czélszerűleg épített 500—600 hallgató befogadható kápolnája. — Ez ünnepélyen nagyszámu heidelbergi és vidéki vendégek voltak jelen. — Frommel tanár tartotta az ünnepi egyházi beszédet, Judás 20. 21. versei felett, azon Frommel tanár, ki évek óta egy bérelt helyiségben hirdette az Isten ígését a kicsiny gyülekezetnek. A vezérige alapján megmutatta, mit akar a heidelbergi egyház község, mely ezen kápolnát építette. Mindenek előtt az ő szentséges hitökben akarják magokat felépíteni. És ez nem új hit, sokkal inkább az az ő keresztyéni, az a hit, melyet már Péter tanusított, reformátoraink hite mit a bádeni tartomány egyház uniója is magáénak vallott 1821-ik esztendőben, és a mely ez óráig egyházunkban jogában áll. Semmi sincs távolabb tőlünk mint a tartományegyházról való elválás gondolata. Csak a mostani heidelbergi szomorú állapot kényszerítette őket ezen kápolna építésére. Valamint eddig, úgy ezután is minden elhamarkodott lépést elkerülve mindenben egyedül az Urtól vezéreltetik magokat. Az ő környöltsége eddig oly bölcsen és hiven vezette őket Ő benne akarnak továbbra is bizni, és ő tőle várni mindeneket.

Délután még Mühlhäusser főegyháztanácsos és Péter lelkész tartottak megindító beszédeket. Imádságok, éneklések nyitották meg és zárták be e szép ünnepélyt. Így tehát a heidelbergi egyházközségnek saját temploma van már, mely a jelen és jövő időkben nem csak bizonyos lesz, a heidelbergi keresztyének közel s távolbani testvéreik áldozatkészségének, hanem hangosan beszélő emléke a türelem-hiánynak azok részéről, kik mai napság a legbuzgóbb türelmet predikálják. Mig az ő katolikusoknak az angol és skót keresztyéneknek a legnagyobb készséggel megnyitotta a város templomait a heidelbergi evang. egyház községtanács: addig a tartományegyház ezen tagjai előtt, mivel a hitvalláshoz ragaszkodnak s orthodoxok, elzárta azt.

Az építésen, mely egészben 60,000 márkára rugott még 43,000 márkányi adósság van, mely évenként törlesztendő. Ezért a heidelbergi gyülekezetet jövőre is az Isten országa barátainak áldozatkész részvételére ajánljuk.

*) Lásd Lapunk I. évf. 327. oldalán az elősményt.

S z e r k.

K Ü L Ö N F É L É K.

A Protestáns e. s. i. Lap 38-ik számában úgy mellesleg érintetik skót barátaink látogatása Debreczenben egy pár csipős oldalvágással. Felelet rá ez: a conventtól, testvéri tanácskozástól, nem vonakodunk, de döntő határozatok hozatalára czélszerűnek nem találjuk. Egyéni nézetem szerint: a magasztos s legfőbb egyesülés a törvényes zsinat által eszközölhető, arra törekedjünk hát inkább... Magasztos gondolat: egy helyen, egy időben egyesítve látni az öt superintendia egy szellemtől — tegyük hozzá egy hittől áthatatott ref. egyházait zsinatilag! — A kisbíró szólaljon fel megrovóink keblében: nem ők ostromolták-e meg a ref. hitrendszert, s vajjon bizalom keltő-e ez? A világ presbyterianusai épen a hit védelmére is szövetkeznek, ők eddig bennünket sem nem gonyoltak, sem ezután gúnyolni nem fognak evangyéliomi védehaladó hitelvőségünkért.

S z e r k.

Árkoson (Erdély) folyt le (lásd a „Newere“ lapot) az unitáriusok ez évi zsinata aug. 27. hol 66 szóval 50 ellenében az unitáriusok püspökévé Ferencz József kolosvári első pap választott. A templomban Derzsi Károly tordai gymn. tanár predikált Csel. 17, 23. 24. alapján. Beszédében kikelt a szentháromság észszerűtlen dogmája ellen, szerinte az egy istenségnek csak lelkünkben van realitása (hát a lelken kívül nincs-e Isten valódilag?) Kedélyeskedései közt mondá: más felekezetek „fűből-fából csavarták ki a szentháromság dogmáját... szerencsénkre nincs pénzünk, hogy azzal dogmát tudnánk magunknak nyomtatni,“ stb. Egyházunk egységének igazi fentartói-e azok, kik a homlokegyenest ellenkező hitelvűekkel karöltve vélik egyházunkat reformálni? Vakmerő s téves vállalat ez! Felszenteltetett a zsinat folyamán 15 ifju lelkész, köztök a szónok is; az unitáriusok szép iskolái közül 21 lett a közelebbi évek alatt községi vagy államivá.

Badalórol illetékes helyről a beregi egyházmegye gyűlésére vonatkozólag azon fölvilágosítás küldetett be, hogy az e. m. főjegyzője előlegesen tudatta az esperessel miszerint családi ügybeli elutazás miatt nem lehet jelen a gyűlésen, a levél azonban későn érkezett meg.

Sénior. A debreczeni ref. kollégiomban Orosz István a főtanodai séniori hivatalba a tanárok s tanulók jelenlétében a VI. teremben f. hó 16-kán d. e. X órakor hivatalába ünnepélyesen beigtattott; — székfoglaló beszéde „az egyházi fegyelméről“ megtartása után a hivatalos esküt tette le s a régi szokás szerint a tanárokkal kezét fogott.

Milota. Nyilvános közönet. — Szatmári lakos és kereskedő Koós Károly ur, e folyó hó 20-kán — mint. b. e. édes anyja néhai Koós József nő Szabó Juliánna asszony halálának év fordulati napján, — annak emlékéül, hogy nevezett nő, élte késő alkonyán, az utolsó évet szerető körünkben töltötte, s mindnyájunk fájó részvéte közt itt halt meg és temettetett el, egyházunknak egy értékes keresztes ezüst tálczát, értékes ezüst kannával, és diszes ezüst szegélyü terítéssel ajándékozott. Mit is, midőn — mint a vallásos kegyelet követésre méltó szép példáját, — köztudomásra juttatunk; egy-szersmind ajándékozó Koós Károly ur iránt, e nyilvános téren, hálás köszönetünknek kifejezést adni kötelességünknek ismerjük. — Milotán, szept. 25. 1876. A milotai helv. hitv. egyház előljárósága.

Azon t. lappártolókat, kiknek előfizetésük e hónap végével lejár, az előfizetési pénz beküldésére tisztelettel kéri a

szerkesztő.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Pályázat

A nagy kun karczagi ref. leányiskolába egy **segédtanító** szükségeltetik. Kötelessége az elemi IV-dik osztály tanítása. Évi fizetménye 300 frt o. é. Ha kötelességének jól megfelel: egy év múlva állandósíttatik 500 frt fizetményre. — Ez állomást elnyerni óhajtok felszerelt kérvényeket tiszteletes Hajnal Elek ref. lelkész urhoz, mint a ref. iskolaszék elnökéhez október hó első napjáig küldjék be.

Karczagon 1876. szept. hó 13.

Kovács Imre,
iskolabizottsági jegyző.

2—2

Pályázat

tanítói állomásokra.

Jász-nagy-kun szolnokmegyei Tiszaföldvár mezővárosban, mely többnyire helv. és ágost. hitv. magyar ajku evangélikusokból áll, a polgári közönség alapjából két közös, felekezet nélküli elemi I. s II. oszt. vegyes iskola nyitattik meg.

Mindenik tanító évi fizetése 600 frt o. é. havi előleges részletekben, kényelmes többszobából és egyéb helyiségekből álló lakás és konyhakert az iskolai telken.

Pályázatra csak a két protestáns helv. vagy ágost. hitv. ev. vallást követő okleveles tanítók fogadtatnak el.

Pályázati határidő f. évi október 16-ika, mely idő alatt a kellőleg felszerelt folyamodványok az isk. széki alulírt elnökhöz beküldendők.

A megválasztott tanítók f. évi nov. 1-jén kötelesek állomásaikat elfoglalni.

Tiszaföldvár, 1876. szept. hó 24.

Végh Pál,
iskolaszéki elnök.

1—2

Megrendelhetők Kőnig R. lelkésznel Budapesten, váczi út 34. szám, postán utánvétellel bérmentve küldetnek meg.

BIBLIAI KÉZIKÖNYV

kalauzul a szentírás tanulmányozásához

készítette **Dr. Angus József** a „királyi ázsiai társaság“
(royal asiatic society) tagja.

Magyar fordításban, 46 ív, díszes, földabroszszal, vászonba kötve, ára 3 frt 80 kr.

Továbbá

H A J N A L P I R :

első vallásos oktatás kis gyermekek számára.

Magyar nyelvre fordította: **Dr. K. Á.** (Az eredeti 293,000 példányban kering). — Díszes, képekkel ellátott kiadás, vászonkötésben, nagy 8r. 91 lap, ára 70 kr.

N A P F E L K Ö L T E :

39 ó-testamentomi történet jó gyermekek számára.

Magyar nyelvre fordította **Dr. Kiss Áron.** — Díszes, képekkel ellátott kiadás, 8 r. 112 lap, ára 70 kr.

1—6